

TENDINȚE AGRICOLE INTERBELICE REFERITOARE LA CLISURA DUNĂRII ÎN VIZIUNEA LUI ALEXANDRU MOISI

Minodora Damian*

Cuvinte cheie: Clisura Dunării, perioada interbelică, reforma agrară, Alexandru Moisi

Keywords: Clisura Dunării, inter-war period, agrarian reform, Alexandru Moisi

Reforma agrară din 1921, apărută ca o concretizare a promisiunilor regelui Ferdinand I din martie 1917, către țăranii care erau înrolați în armata română care a participat la Primul Război Mondial, poate reprezenta geneza proprietăților rurale agricole cu caracter familial de pe teritoriul românesc.

În provinciile românești de la vest de Carpați, reforma agrară își găsește cadrul legislativ în proiectul de lege dezbătut în Marele Sfat Național în 1919, votat în 1920 de Parlamentul României Mari, care urmărea reducerea proprietății latifundiare, formarea de proprietăți și exploatații țărănești și crearea unor instituții care să pună în aplicare prevederile reformei agrare.¹

Metoda de aplicare a reformei era structurată în două mari acțiuni: exproprierea și împrăștierea. Exproprierea se baza pe două principii fundamentale: preluarea terenurilor de la proprietarii latifundiari în proprietatea statului și plata integrală a prețului pământului printr-o justă despăgubire. Atât în Vechiul Regat cât și în Transilvania pământul expropiat era diferențiat în funcție de formele de relief. La munte se expropriau loturi de pământ cu o suprafață de peste 50 de iugăre cadastrale în Transilvania și de peste 100 de iugăre cadastrale în Vechiul Regat, la deal peste 100 de iugăre cadastrale în Transilvania și peste 150 de iugăre cadastrale în Vechiul Regat, iar la șes între 200 și 500 de iugăre cadastrale în ambele provincii.²

Scopul principal al reformei agrare îl constituia crearea unei noi pături sociale de nivel mediu, reprezentată prin țăranime, fapt ce conferă un

---

* Muzeul Banatului Montan Reșița, b-dul Republicii, nr. 10, e-mail: damianminodora@yahoo.com.

¹ Valeriu Bulgaru, *Reforma agrară din 1921 – fundamente economice* (Timișoara: Editura de Vest, 2003), XV.

² *Monitorul oficial*, nr. 82 (17.VII.1921); nr. 93 (30.VII.1921).

caracter social acestei legi. În Transilvania, criteriul principal după care erau împrorietăriți țărani era cel al capului de familie, după care aveau prioritate bărbații neînsurați participanți la Primul Război Mondial. În Vechiul Regat, prioritate pentru împrorietărire o aveau în primul rând cei mobilizați în război în campaniile din anii 1913 și 1916–1919, iar apoi agricultorii rămași fără pământ.³ Împrorietărirea țărânimii cu fondul de imobile expropriate s-a realizat aproximativ în proporție de 70 %.⁴

O consecință directă a celor două acțiuni o constituie, pe de o parte, creșterea de la 43,9 % la 73,7 % a numărului de terenuri cu o suprafață de până la 10 ha, iar pe de altă parte, scăderea de la 40,23 % la 10,5 % a numărului de terenuri cu o suprafață de peste 100 ha, terenuri ce erau deținute de majoritatea moșierilor.⁵

În Valea Dunării, imobilele cu care aveau să fie împrorietăriți țărani au fost preluate de la Comunitatea de avere a fostului Regiment nr. 14, cu sediul în Biserica Albă. Din această organizație făceau parte 22 de localități românești din Clisura Dunării⁶, restul fiind localități situate pe teritoriul actual al Republicii Serbia. Finalizarea procesului de aplicare a legii agrare din 1921 în Clisura Dunării s-a îmfăptuit după circa 10 ani⁷, cauzată de lipsa pământului necesar pentru împrorietărire și de preluarea abuzivă de terenuri. Exemplul edificator în acest sens este predarea în folosință a 13788 de iugăre cadastrale, în 1933–1934, pentru constituirea de păduri și pășuni comunale în raza Ocolului Silvic Moldova Nouă.⁸ Totodată, țărani din localitatea Liubcova au intrat în posesia terenurilor agricole abia în a doua jumătate a anului 1934, deoarece acestea au fost folosite de țărani din comuna Sichevița.⁹ Alte exemple concludente sunt evenimentele din localitatea Coronini, unde localnicii au ocupat ilegal părți din pădurea comunei, ce era destinată izlazului comunal.¹⁰

Descendent dintr-o familie de oameni simpli, onești și gospodari din localitatea Coronini, Alexandru Moisi (1884–1943), sesizând neregulile implementării legii agrare din 1921 în sudul Banatului, conține detaliat statistic și

³ Bulgaru, *Reforma agrară*, XV.

⁴ Ibid., XIX.

⁵ G. Ionescu-Șișești, "Agricultura României", în *Enciclopedia României*, vol. III (București: Imprimeria Națională, 1939), 300, 305; C. Filipescu, *Evoluția agriculturii românești. Studiu de politică agrară* (București, 1940), 379.

⁶ Petre Nemoianu, *Bănatu-i fruncea* (Lugoj, 1929), 64.

⁷ Vasile M. Zaberca, "Îmfăptuirea reformei agrare din 1921 pe teritoriul comunităților de avere ale fostelor regimente grănicerești nr. 13 și nr. 14 din sud-vestul României", *Banatica* 8 (1985): 392.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid., 393.

¹⁰ Ibid.

argumentat științific un îndrumător cu sugestii benefice țaranului român în activitatea de zi cu zi, denumit sugestiv *Cartea Țăranului* din anul 1927.¹¹

Întâmpinând cu căldură pe cei care doreau să îmbrățișeze munca pământului, Alexandru Moisi dedică un întreg capitol consecințelor punerii în aplicare a reformei agrare din 1921, cu scopul de a ajuta la îmbunătățirea cantitativă și calitativă a roadelor obținute din agricultură.

Edificatoare, în susținerea celor prezentate anterior, sunt chiar spusele învățătorului: “Văzând în război traiul popoarelor din mai multe țări, scriu această carte țăranilor cari își voiesc binele lor și al tuturor, gândind că aduc vre-un folos neamului meu și în mărirea productelor economice cu îngrijorare așteptat de toți”¹²

Caracteristicile agricole ale perioadei interbelice, așa cum reies din *Monografia Clisurei* de Alexandru Moisi, sunt expuse detaliat pe criteriile geografico-administrative ce descriu explicit îndeletnicirile locuitorilor, specifice fiecărei unități administrative în parte. Datorită puternicelor legături etnico-culturale și a deselor asemănări de civilizație, în cadrul Clisurii Dunării au fost incluse, oarecum intenționat, și localități precum Lescovița, Zlatița, Câmpia, Socol, așezări cuprinse în arealul Poliadiiei, zonă descrisă de cursul inferior al Nerei.

Având în vedere dragostea față de munca pământului și interesul sporit față de tot ceea ce înseamna civilizație rurală în Clisura Dunării, Alexandru Moisi și-a exprimat direct și bine argumentat ideile referitoare la implicarea statului în dezvoltarea agriculturii în perioada interbelică.

Amintind de hărnicia dacilor și iscusința romanilor transmise genetic către generațiile contemporane, învățătorul recomanda fiecărui țaran să utilizeze rațional toate suprafețele de pământ ce pot fi exploatate în vederea obținerii de produse agricole cu ridicat grad calitativ și îndeajuns de numeroase pentru a fi expuse și pe piața internațională.

Sesizând facilitățile conferite de așezarea geografică a spațiului sud-dunărean, el a îndeamnat cu tact și înțelepciune autoritățile abilitate din acele vremuri, să ofere un cadru legislativ în domeniul fiscalității, care să avantajeze producătorii agricoli și care să constrângă instituțiile bancare în acordarea de împrumuturi bănești, cu dobândă accesibilă țăranimii recent împrumutate.

Din contră, putem să afirmăm că în întreaga perioadă interbelică țăranimea a avut de suportat impozite, taxe vamale și alte dări bănești către stat, care le-au diminuat veniturile, stopând astfel progresul scontat de inițiatorii reformei agrare.¹³

¹¹ Alexandru Moisi, *Cartea țăranului* (București: Editura Cultura Românească, 1927).

¹² Ibid., IV.

¹³ G. Ionescu-Șișești, *Participarea României la producțiunea și comerțul mondial de cereale* (București, 1928), 8.

Totodată, printr-o analiză amănunțită a societății românești și a situației macroeconomice a Banatului interbelic, se sesizează starea precară a infrastructurii rutiere, precum și absența unei magistrale feroviare care să traverseze arealul Clisurii Dunării, fapt ce a îngreunat atât dezvoltarea economică zonală, cât și cea națională. Singura cale ferată din zonă era *Drumul Cărbunariilor*, tronsonul ce lega Baziașul de Oravița, inaugurată în 1854. De altfel, aceasta este considerată prima cale ferată de pe actualul teritoriu al României. Din păcate, acest neajuns nu a fost remediat nici chiar în zilele noastre, lucru ce a determinat excluderea Banatului Dunărean din traseele rutiere și feroviare europene.

Abordând situația terenurilor privind categoriile de folosință, învățătorul Moisi a remarcat amplasarea eronată a terenurilor agricole, la depărtare de vatra satului, și împădurirea zonelor de pământ fertile din punct de vedere agricol. De asemenea, s-a expus și problematica suprafețelor de teren neproductive, precum ar fi dealurile nereditoare și coastele pietroase, ce puteau fi eventual valorificate prin culturile pomicole și de viță de vie.

Studiind principalele aspecte ale vieții cotidiene din Valea Dunării, Alexandru Moisi a expus îndeletnicirile din zonă: cultivarea cerealelor (grâu, porumb, orz, ovăz), creșterea animalelor, pomicultura (pruni, cireși), viticultura, apicultura și pescuitul, evidențiate în localitățile Coronini, Gornea, Radimna, Berzasca, Belobreșca, Câmpia, Zlatița.¹⁴

În acord cu cele prezentate de Alexandru Moisi, informațiile cu caracter agricol se regăsesc și în registrele statistice contemporane învățătorului. Ocupațiile predominante ale locuitorilor din satele Clisurii, le regăsim amintite în documentele Serviciului agricol al județului Caraș (1922–1939). La Divici, Măcești, Pojejena Sârbă, Pojejena Română, Șușca, Câmpia, Socol, Zlatița și Moldova Veche îndeletnicirea de bază a fost creșterea vitelor. În 1923, conform statisticilor realizate de Comisia de ocol pentru expropriere și împrumutări în Divici, la un număr de 158 capi de familie au existat 230 vite cornute, 12 cai și 1438 oi¹⁵; în Măcești la 182 fumuri de casă erau 211 vite cornute, 16 cai și 2050 oi¹⁶; în Pojejena Sârbă la 136 fumuri pe cap de familie, erau 198 vite cornute, 18 cai și 882 oi¹⁷; în Pojejena Română la 180 capi de familie au existat

¹⁴ Alexandru Moisi, *Monografia Clisurii* (Oravița: Tipografia Felix Weiss, 1938), passim. Pentru Gornea a se vedea și Ion Dragomir, *Monografia satului Gornea. Comuna Sichevița, Județul Caraș-Severin* (Timișoara: Editura Marineasa, 2003), 23.

¹⁵ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Caraș-Severin (în continuare SJAN CS), *Serviciul agricol al județului Caraș (1922–1939)*, nr. inv. 493, dosar nr. 69/1923–1938, *Comuna Divici*, f. 4.

¹⁶ *Ibid.*, dosar nr. 74/1923–1941, *Comuna Măcești*, f. 8.

¹⁷ *Ibid.*, dosar nr. 83/129–1939, *Comuna Pojejena Sârbă*, f. 3.

333 vite cornute, 24 cai și 2266 oi¹⁸; în Șușca la 152 capi de familie erau 253 vite cornute, 2 cai și 1050 oi¹⁹; în Câmpia la 320 fumuri, pe cap de familie erau 297 vite cornute, 169 cai și 1677 oi²⁰; în Socol la un număr de 370 fumuri, pe cap de familie au existat 422 vite cornute, 367 cai și 2576 oi²¹; în Zlatița la 268 fumuri pe cap de familie erau 378 vite cornute, 86 cai și 921 oi²², iar la Moldova Veche la 749 capi de familie, erau 737 vite cornute, 174 cai și 2995 oi.²³ Pentru comuna Coronini în Registrul Consiliului Popular al comunei Coronini sunt consemnate, pentru anul 1939, principalele ocupații ale populației, respectiv agricultura și munca manuală.²⁴

Conform organizării teritoriale din perioada 1939–1940, în Plasa Moldova Nouă, cu o suprafață de 77 754 ha și cu un număr de 30231 de locuitori, erau cuprinse majoritatea localităților componente ale Clisurii Dunării. În cadrul acestei unități teritoriale s-au regăsit, conform Registrului Camerei Agricolei a județului Caraș (1926–1950), 8118 gospodării desfășurate într-un spațiu determinat de zone de luncă, șes și deal. Din analiza concretă a situației agricole reiese că din suprafața totală de teren cultivabil – 22 556 ha – suprafața arabilă era de 11 135 ha, în care s-au cultivat păioase de toamnă (grâu, seară, orz, ovăz) pe o suprafață de 2410,5 ha, porumb pe 7250 ha. De asemenea, pe arii mai mici de teren au fost dezvoltate culturile intensive precum: leguminoasele (fasole, mazăre) – 465,5 ha, plante alimentare (cartofi, ceapă, varză, pepeni, usturoi) – 733 ha, plante industriale (cânepă, floarea-soarelui) – 69,5 ha, plante de nutreț (lucernă, trifoi) – 675,5 ha. Restul suprafeței de teren cultivabil a revenit categoriilor de folosință de tip pășuni și fânețe – 10 201 ha, vii – 693 ha, livezi (pruni, cireși, meri, caiși, nuci, corcoduși, duzi) și grădini de zarzavaturi – 528 ha.²⁵ Întregul proces agricol își avea finalitatea prin valorificarea recoltelor obținute în piețe și târguri, spre exemplu pe cel de la Sichievița, începând din 1935.²⁶

¹⁸ Ibid., dosar nr. 82/1923–1939, *Comuna Pojejena de Jos*, f. 5.

¹⁹ Ibid., dosar nr. 91/1923–1939, *Comuna Șușca*, f. 3.

²⁰ Ibid., dosar nr. 65/1923–1939, *Comuna Câmpia*, f. 1.

²¹ Ibid., dosar nr. 89/1923–1939, *Comuna Socol*, f. 11.

²² Ibid., dosar nr. 95/1923–1938, *Comuna Zlatița*, f. 4.

²³ Ibid., dosar nr. 75/1923–1938, *Comuna Moldova Veche*, f. 12.

²⁴ Ibid., *Consiliul popular al comunei Coronini*, nr. inv. 368, dosar nr. 26/1939, f. 1–11.

²⁵ Ibid., *Camera agricolă a județului Caraș (1926–1950)*, nr. inv. 180, dosar nr. 26/1939–1940, f. 132.

²⁶ Arhiva Muzeului Banatului Montan, Reșița, inv. 11672, 14.

Situția terenurilor cultivate cu cereale în perioada 1939–1940²⁷

Nr. crt.	Localitatea	Grâu (ha)	Secară (ha)	Orz (ha)	Ovăz (ha)	Porumb (ha)
1.	Belobreșca	65	5	–	–	472
2.	Berzasca	66	5	7	9	300
3.	Câmpia	122	6	7	10	620
4.	Coronini	80	2	–	10	210
5.	Divici	60	6	–	7	206
6.	Gornea	60	15	80	60	147
7.	Liubcova	58	5	8	10	390
8.	Măcești	51	11	2	7	174
9.	Moldova Veche	215	16	9	8	575
10.	Moldova Nouă	2	–	–	–	15
11.	Pojejena de Jos	93	5	2	1	297
12.	Pojejena de Sus	42	2	–	2	202
13.	Radimna	63	5	2	–	314
14.	Sichevița	315	16	54	54	649
15.	Socol	153	7	8	7	1189
16.	Șușca	35	2	0,5	2	221

Dintre culturile de cereale între 1939–1940 se distinge cultura de porumb, ca având un maxim de suprafață cultivată de 1189 ha, urmată cultura de grâu semănată pe cel mult 315 ha.

Situția terenurilor cultivate cu legume în perioada 1939–1940²⁸

Nr. crt.	Localitatea	Fasole (ha)	Cartofi (ha)	Varză (ha)	Roșii (ha)	Usturoi (ha)	Ceapă (ha)
		Fasole prin porumb					
1.	Belobreșca	3/8	23	5	5	0,5	2
2.	Berzasca	–/3	9	–	–	–	2
3.	Câmpia	16/67	25	15	1	–	9
4.	Coronini	4/–	10	1	1	1	2
5.	Divici	2/4	8	2	1	0,5	1,5
6.	Gornea	–/15	12	5	–	–	8
7.	Liubcova	–/3	5	–	–	–	3
8.	Măcești	9/8	11	4	–	–	12

²⁷ Date sintetizate după registrele din SJAN CS, *Camera agricolă a județului Caraș (1926–1950)*, nr. inv. 180, dosar nr. 26/1939–1940, f. 133–152.

²⁸ Ibid.

Nr. crt.	Localitatea	Fasole (ha)	Cartofi (ha)	Varză (ha)	Roșii (ha)	Usturoi (ha)	Ceapă (ha)
		Fasole prin porumb					
9.	Moldova Veche	7/20	24	9	2	1	16
10.	Moldova Nouă	–	2	–	–	–	–
11.	Pojejena de Jos	–/16	–	6	1	1	10
12.	Pojejena de Sus	–/7	–	4	1	1	6
13.	Radimna	–/19	–	12	2	1	10
14.	Sichevița	5/20	10	10	2	5	10
15.	Socol	7/119	10	12	1	–	13
16.	Șușca	1/4	2	3	8	0,3	1,5

În foarte multe cazuri regăsim culturi duble precum cele de fasole, cartofi, floarea soarelui, dovleci printre porumb. Acest aspect este cauzat de impozițarea suprafeței de pământ și nu a producției rezultate.

Situația terenurilor cultivate cu plante de nutreț în perioada 1939–1940²⁹

Nr. crt.	Localitatea	Lucernă (ha)	Trifoi (ha)	Dovleci prin porumb (ha)	Porumb de nutreț (ha)
1.	Belobreșca	15	5	5	10
2.	Berzasca	–	6	8	–
3.	Câmpia	12	15	7	–
4.	Coronini	6	10	4	6
5.	Divici	7	2	3	–
6.	Gornea	11	10	–	5
7.	Liubcova	–	6	7	–
8.	Măcești	–	6	4	–
9.	Moldova Veche	2	20	8	–
10.	Moldova Nouă	–	2	–	–
11.	Pojejena de Jos	2	16	18	–
12.	Pojejena de Sus	3	16	13	–
13.	Radimna				
14.	Sichevița	10	20	10	10
15.	Socol	14	18	20	–
16.	Șușca	20	4	3	6

²⁹ Ibid.

Situția terenurilor plantate cu viță-de-vie și a livezilor în perioada 1939–1940³⁰

Nr. crt.	Localitatea	Vii (ha)	Pruni (ha)	Meri (ha)	Cireși (ha)	Nuci (ha)	Corcoduși (ha)	Duzi (ha)
1.	Belobreșca	92	8	–	–	–	–	–
2.	Berzasca	2,8	8	–	–	–	–	–
3.	Câmpia	119	–	–	–	–	–	–
4.	Coronini	–	30	–	–	–	–	–
5.	Divici	18	2	–	–	–	–	–
6.	Gornea	1	10	15	10	10	5	–
7.	Liubcova	19	4	–	–	–	–	–
8.	Măcești	14	–	–	–	–	–	–
9.	Moldova Veche	40	–	–	–	–	–	–
10.	Moldova Nouă	47	9	–	–	–	–	–
11.	Pojejena de Jos	19	1	–	–	–	–	–
12.	Pojejena de Sus	25	–	–	–	–	–	–
13.	Radimna							
14.	Sichevița	20	30	10	2	10	10	10
15.	Socol	115	2	–	–	–	–	–
16.	Șușca	18	18	–	–	–	–	–

Situția terenurilor cultivate în Clisura Dunării în perioada 1939–1940³¹

Nr. crt.	Localitatea	Teren cultivat %
1.	Belobreșca	70,94
2.	Berzasca	58,31
3.	Câmpia	80,13
4.	Coronini	44,49
5.	Divici	35,51
6.	Gornea	40,90
7.	Liubcova	17,79
8.	Măcești	31,72
9.	Moldova Veche	44,82
10.	Moldova Nouă	18,84
11.	Pojejena de Jos	35
12.	Pojejena de Sus	27,76
13.	Radimna	32
14.	Sichevița	24,14
15.	Socol	63,82
16.	Șușca	70,24

³⁰ Ibid.³¹ Ibid.

Componenta vitală necesară obținerii unei importante producții agricole, atât din punct de vedere calitativ cât și din punct de vedere cantitativ, o reprezintă apa și sistemele de irigații. Ca exemple amintim Plasa Moldova Nouă, în care existau doar 2 ha de grădini de zarzavaturi irigate, regăsite în localitatea Moldova Veche, din totalul de 265 ha.³² Beneficiind de un important bazin hidrografic, Banatul Sudic se impune a fi o zonă propice dezvoltării unui sistem de irigații complex și eficace pentru agricultură, motiv pentru care se sugera o regularizare rațională și eficientă a tuturor apelor curgătoare. De altfel, era utilă și folosirea suprafețelor hidrografice necurgătoare, precum lacurile și bălțile, în vederea dezvoltării pisciculturii.

Ținându-se cont de suprafața mare de pământ arabil a României și necesitatea concretizării eficiente a acesteia prin realizarea unei importante recolte agricole, încă de la începutul secolului al XX-lea era imperativ necesară modernizarea uneltelor agricole cu produse create și dezvoltate în cadrul industriei mecanizate. Reforma agrară a generat un număr mare de proprietari care aveau însă în folosință suprafețe agricole mici, în care utilajele agricole precum prășitoarele mecanice, batozele și tractoarele nu-și găseau utilitatea. Astfel, țăranimea proaspăt împrorietărită se confrunta cu lipsa uneltelor și a mașinilor de bază pentru executarea lucrărilor agricole, adaptabile la mica gospodărie (plug, grapă, cultivator, mașini de semănat). Prima măsură ce se impunea după împrorietărire era intervenția statului în direcția perfecționării tehnicii agricole, ca o condiție a ameliorării standardului de viață al țăranilor.³³ De asemenea, o treime din numărul uneltelor aflate în inventarul agricol al României interbelice erau de o calitate precară, în mare parte din material lemnos, cu eficiență redusă în realizarea lucrărilor agricole, un exemplu concret regăsindu-se în comuna Pojejena de Jos.³⁴ Proiecția acestui aspect în Clisura Dunării era evidențiată prin folosirea în agricultură a plugului de fier, adus în zonă de la Biserica-Albă în anul 1841³⁵ versus plugul de lemn, încă folosit aici.

O reală piedică în calea colaborării directe și transparente dintre țăranimea de rând și autoritățile de stat era birocrăția excesivă. În dese situații, pregătirea profesională precară și gradul ridicat al corupției, regăsitela mulți dintre funcționarii ce deserveau doleanțele agricultorilor, făceau ca omul simplu, care solicita rezolvarea problemelor întâmpinate în activitatea zilnică, să fie amânat la nesfârșit sau respins fără nici o explicație plauzibilă.

³² Ibid., f. 142, 132.

³³ G. Ionescu-Șișești, N. Cornatzianu, *La réforme agraire en Roumanie et ses conséquences* (București: Imprimeria Națională, 1937), 81.

³⁴ Moisi, *Monografia*, 164.

³⁵ Ibid., p. 94.

În concluzie, aplicarea prevederilor reformei agrare în defileul Dunării a reprezentat, pe de o parte, punctul de plecare în ceea ce privește constituirea proprietății agrare în România, iar pe de altă parte a diminuat considerabil producția agricolă datorită parcelării suprafețelor arabile și inexistenței utilajelor agricole adaptate la suprafețe mici de teren.

Diversele neînțelegeri, incompetența autorităților din acele vremuri și lipsa suprafețelor de teren necesare pentru împroprietărire au dus la prelungirea procesului de aplicare a legii agrare în Clisura Dunării. Acest fapt reiese din aritmetica statisticilor extrase din registrul statistic agricol din perioada 1939–1940, în care se precizează că din totalul suprafeței aferente plasei Moldova Nouă doar aproximativ 30 % a fost destinată agriculturii.

Împins de setea de dreptate și îndrumat de altruismul dascălului de la țară, Alexandru Moisi militează în lucrările sale pentru o abordare productivă, dar corectă, a politicii agrare în Banatul Sud-Dunărean. Pornind de la premisele geografice favorabile dezvoltării agriculturii românești, trebuie să conștientizăm că fără o implicare corectă și eficientă a autorităților statului, această ramură a economiei nu-și putea atinge facil nivelul prin care să poată susține nevoile minime de existență a populației din acele vremuri.

INTER-WAR AGRICULTURAL TRENDS RELATIVE TO CLISURA DUNĂRII ACCORDING TO ALEXANDRU MOISI

Abstract

The agrarian reform from 1921 represented juridically, technically and economically the genesis of land estates within the Romanian territory. Following a detailed analysis of the Romanian society, the absence of a fiscal politics in favor of peasants and of the Romanian agricultural products exporting is pointed out. The Banat Clisura exclusion from the projects regarding the lines of communication developing set the precarious roads and lack of a railway there to connect the settlements from the Banat Danubian area. The geographic specific treasures and the relief variety were to call for an increasing of the agricultural production and an exponential development of agriculture. The Danube, the richest hydrographic basin of the country offered the villages of Moldova Nouă administrative area [plasă] true benefits for the fertile soil sowing with wheat and maize. It is why the statistical register of agriculture in 1939–1940 shows that 30 % from the total surface of Moldova Nouă administrative area was exclusively an agricultural one. Constraint on a land production volume reported to the cultivated surface and productive standards of agricultural works rapidly led the implements mechanization and the finite products of processing industry more ever involving in the agriculture auxiliary component.